

Manifestația democratică, antifascistă din Capitală de la 12 decembrie 1937

Între marile acțiuni demonstrative, antifasciste care au avut loc în România în deceniul al patrulea al secolului nostru, un loc bine determinat îl ocupă manifestația de la 12 decembrie 1937 desfășurată în Capitala țării în prezența a peste 20.000 de participanți.

Desfășurată pe fondul luptei generale duse de forțele populare împotriva primejdiei fasciste, pentru pace, pentru apărarea integrității teritoriale, a independenței și suveranității țării, manifestația de la 12 decembrie 1937 a avut ca mobil imediat lupta electorală acerbă dintre diferitele partide și organizații politice din România pentru asigurarea victoriei lor în alegerile parlamentare din decembrie 1937 și pentru preluarea prin aceasta a guvernării din mâinile liberalilor tătărăscieni.

În cursul campaniei electorale, una dintre cele mai violente din cîte a cunoscut întreaga istorie a vieții parlamentare din România burghezo-moșierească, înfruntarea dintre forțele politice participante la alegeri s-a făcut în moduri diferite, între ele un loc dintre cele mai importante ocupîndu-l organizarea unor mari întruniri electorale.

Pe această linie s-a înscris și convocarea de către conducerea Partidului Național-Tărănesc a întrunirii electorale din 12 decembrie 1937 în sala „Marna” din Capitală¹. Scopul acestei întruniri ca și al celorlalte acțiuni propagandistice întreprinse de conducerea P.N.Ț. în vîltoarea campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din decembrie 1937 era, în general, pregătirea terenului pentru asigurarea victoriei la urne a acestui partid și în special lupta pentru redobîndirea creditului maselor de alegători serios pus sub semnul întrebării în urma intrării lui Iuliu Maniu și a cercurilor din jurul său în cîrdășie cu Garda de fier prin pactul de „neagresiune” încheiat la 25 noiembrie 1937.

Din noiembrie 1933, de cînd, în împrejurările cunoscute, P.N.Ț. pierduse guvernarea țării prin prăbușirea guvernului Al. Vaida Voevod, compromis cu totul ca urmare a atitudinii avute față de eroicele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933, Partidul Național-Tărănesc încercase pe plan central sau local în mai multe rînduri să forțeze nota și să grăbească reîntrarea sa în posesia portofoliilor guvernamentale. Pe această linie s-a înscris organizarea tumultoasei campanii în vederea zilei de 15 noiembrie 1935 soldată cum se știe cu un teribil fiasco — pe această linie s-au înscris marile întruniri și de-

¹ Adevărul, anul LI nr. 16325, din 11 decembrie 1937.

monstrații convocate în lunile aprilie-mai 1936 și încheiate la 31 mai 1936 prin transformarea acțiunilor național-tărăniste în mari demonstrații antifasciste atât în București cât și în alte centre ale țării, grație intervenției Partidului comunist și a altor forțe democratice care au schimbat caracterul acestor acțiuni². Pe această linie s-au înscris și alte felurite acțiuni întreprinse de P.N.Ț. într-un interval de 4 ani de zile, cât timp, din opoziție, a avut de asaltat guvernarea menținută cu destulă dibăcie și autoritate de către liberalii tătarăscieni.

Apropierea sfârșitului guvernării liberale și, odată cu aceasta, începerea de către regele Carol al II-lea a consultărilor în vederea stabilirii unei noi formule guvernamentale au reprezentat pentru liderii național-tărăniști semnalul pentru trecerea desfășurată la asaltarea pozițiilor guvernamentale cu toată vigoarea pe care le-o dădea popularitatea lor de mare partid în special în masele țărănești — majoritară în țară — și mai ales agitarea unei largi demagogii sociale și politice.

Pentru asigurarea succesului electoral al listelor proprii, liderii P.N.Ț. și, în primul rând, Iuliu Maniu nu s-au sfiit de altfel să recurgă chiar la unele acte politice înjositoare. Avem în vedere în acest sens în primul rând semnarea de către Iuliu Maniu cu Corneliu Zelea Codreanu, șeful Gărzii de fier, a nesăbuitului pact de „neagrestune” prin care girul politic al unui mare partid cu pretenții justificate la simpatia maselor era încredințat unei grupări fasciste, teroriste, adică acelei grupări al cărui șef nu s-a sfiit în nici o împrejurare să declare „că în 48 de ore de la obținerea puterii de către legionari politica României va fi canalizată alături de a Germaniei hitleriste, alături de axa Roma-Berlin”. Iată așadar fondul pe care, la începutul lunii decembrie 1937, deși compromiși în ochii maselor și chiar al unei părți a cadrelor P.N.Ț. și a maselor de rând ale acestui partid, Iuliu Maniu și ceilalți din jurul său încercau să se adreseze maselor în cadrul întrunirii din 12 decembrie 1937 pentru a le vorbi — după cum a fost anunțat — „despre împrejurările grave ce amenință azi libertatea și existența țării și despre mijloacele de a putea preveni aceste pericole”³.

² Într-o atmosferă asemănătoare celei cu care, în noiembrie 1923, la Alba Iulia, P.N.Ț. precipitase lichidarea guvernului liberal prezidat de Vintilă Brătianu, național-tărăniștii au pregătit acum convocarea în ziua de 13 noiembrie 1935 a unei mari demonstrații antiguvernamentale.

Pretutindeni în țară începuse o mobilizare generală a energilor și a elementelor care respingeau, deopotrivă, practicile guvernamentale și demagogia extremei drepte. Acestei acțiuni i se raliase P.C.R. și toate celelalte forțe politice democratice, antifasciste dornice a colabora la realizarea unei viitoare forme de guvernământ larg democratic.

Cu trei zile înainte de 13 noiembrie, spre stupefacția tuturor acestor forțe demonstrația național-tărăniștii a fost contramandată sine die. Șefii P.N.Ț. primiseră asigurarea „formală și fermă” din partea regelui Carol al II-lea că guvernul liberal este virtualmente căzut, Partidul Național-Tărănesc urmînd să vină la putere după cîteva zile. Lî se cerea în schimb șefilor P.N.Ț. să renunțe la proiectata manifestație ceea ce aceștia s-au și grăbit să accepte. Faptul a fost primit cu justificată opoziție de către P.C.R. și celelalte forțe democratice care-și dăduseră seama că girul șefilor P.N.Ț. nu era la un guvern de concentrare democratică, la un guvern de Front popular, ci la un guvern exclusiv național-tărăniștii. Vezi studiul intitulat, *Demonstrațiile populare antifasciste din 31 mai 1936* semnat de Gh. I. Ioniță în revista *Anale*, nr. 4, 1968, pp. 83—101.

³ Adevărul, anul LI, nr. 16323, din 11 decembrie 1937.

Sesizând dificultățile prin care trecea viața politică a țării și militând pentru aflarea unei soluții capabile să ducă la concentrarea pe o listă electorală comună a tuturor forțelor politice democratice, antifasciste în alegeri în lupta împotriva listelor fasciste în primul rând, P.C.R. și organizațiile de masă, legale aflate sub influența sa, au adresat maselor chemări la rațiune, la îmbrățișarea unui punct de vedere menit să asigure salvarea națiunii române de primejdia fascistă, hitleristă.

Această orientare răzbătea pregnant din conținutul manifestului adresat maselor în zilele premergătoare întrunirii de la 12 decembrie 1937, de către Uniunea democratică⁴, organizație de masă, legală creată de P.C.R. pentru a-l reprezenta pe acesta în campania electorală în stabilirea unor contacte, ducerea unor tratative cu acele forțe dornice a se alia unei concentrări democratice antifasciste.

„Organizația noastră — sublinia manifestul —, care de la început și-a fixat ca principal obiectiv încheierea într-un singur mănunchi a tuturor partidelor democratice, vă cheamă să veniți la această întrunire. Trebuie să dovedim că poporul a înțeles pericolul care amenință interesele țării noastre (pericolul fascist — a.n.)”⁵.

Urma apoi soluția pe care organizația o considera ca fiind cea mai indicată: „Prin stringerea rindurilor a tot ce este democratic și doritor de libertate cetățenească, alături de Partidul Național-Tărănesc vom opri în loc asaltul pregătit de dictatură”. Cum se vede, organizația nu considera utilă renunțarea la contribuția pe care o putea aduce în această luptă Partidul Național-Tărănesc căci marele număr de aderenți ai acestui partid cit și forța sa politică putea fi de mare ajutor democrației atâta timp cât acest partid înțelegea să nu depășească limitele admise de toți cei ce acceptau să pășească umăr la umăr cu el pe drumul comun. „Nu ne putem izola de masele largi cuprinse în Partidul Național-Tărănesc — preciza manifestul — care și ele luptă pentru independența noastră națională, azi amenințată dinlăuntru și din afara granițelor de țări revizioniste și de sprijinitorii băștinași ai revizionismului, așezat pe axa Roma-Berlin”.

Tocmai de aceea — glăsuia manifestul — „Trebuie să facem din această adunare (de la 12 decembrie 1937 — a.n.) cu totul altceva de cât adunarea unui partid. Să facem din ea adunarea dăătoare de ton pentru întreaga țară: că, anume, poporul din România este hotărât să nu devină rob nimănui”.

Urmau apoi în acest document aprecieri deosebite care-i certifică calitățile reale de adevărat ghid al democrației române în acele împrejurări istorice, în care soarta democrației, a viitorului țării și al poporului erau puse în joc. „Momentul grav prin care trece țara — sublinia manifestul — nu îngăduie nimănui să facă experiențe și verificări de forțe proprii de care dispune.

Țara și poporul nu vor să cunoască ce putere are fiecare grupare democratică. Țara vrea salvarea prin unire a tot ce este democrat, a așezărilor fundamentale ale statului pe baza cărora se poate păstra integritatea națională, libertatea și pacea”.

⁴ Dimensița, anul XXXIII, nr. 11128 din 12 decembrie 1937.

⁵ Arhiva C.C. al P.C.R. fondul nr. 6, dosarul nr. 1190, fila 31.

1. Coloana demonstrațiilor pe străzile Capitalei la 12 decembrie 1937.

Iată deci acele comandamente majore care, intrate în acțiune, ar fi putut duce în alegerile parlamentare din decembrie 1937 la victoria unei formule electorale de Front popular împotriva Gărzii de fier, pe de o parte, și, pe de altă parte, a guvernamentalilor ce luptau cu toate mijloacele pentru a-și prelungi dominația politică a țării cu încă patru ani. A fost așadar în istoria țării noastre primul prilej în care necesitatea unui Front popular s-a resimțit cu evidentă și a cărui existență ar fi determinat hotărâtor soarta scrutinului, viitorul țării. În această lumină, conținutul manifestului mai sus prezentat, exprimând poziția Uniunii democratice dar nu numai a ei ci, în primul rând, a Partidului Comunist Român care inspira din umbra ilegalității această organizație, ne apare cu întreaga lui semnificație.

Urmărind să asigure întruniri de la 12 decembrie o desfășurare care să se încadreze într-un asemenea punct de vedere, P.C.R. a mobilizat să participe la ea nu numai activiști și membrii ai săi ci și activiști și membrii ai organizațiilor de masă legale ce acționau sub îndrumarea comuniștilor: Uniunea democratică, Patronajele populare, Comitetele pentru apărarea antifasciștilor, Comitetele cetățenești, Frontul feminin, Comitetul român al Reuniunii universale pentru pace etc. Totodată, P.C.R. a inițiat trimiterea unei delegații la conducerea P.N.Ț., pentru a obține încuviințarea acestela ca, la întrunirea de la „Marna”, să ia cuvântul câțiva reprezentanți ai comuniștilor. Dorința exprimată de delegație conform căreia „întrunirea de la „Marna” trebuie să fie nu a unui partid ci a întregii democrații, spre a dejuca manevrele adversarilor

2. Aspect din timpul desfășurării demonstrației de la 12 decembrie 1937.

democrației”⁶, a fost tratată de Iuliu Maniu cu refuz. În mod asemănător a fost tratată la scurt timp după aceasta, și delegația Uniunii democratice compusă din Barbu Rădulescu, președintele organizației, Marin Avramescu și alte cadre de conducere ale Uniunii⁷.

Dacă în ceea ce privește cercurile conducătoare ale P.N.T. aceasta le-a fost poziția și astfel au răspuns strădanilor forțelor democratice de a realiza o concentrare reală a lor, în tabăra celuiilalt mare partid al rotației guvernamentale românești, în tabăra liberalilor tăărăscieni, îngrijorarea nu mai conțenea. Deținind încă frinele guvernării țării, liberalii au căutat să le folosească efectiv împotriva adversarilor lor politici. Între măsurile instituite pe această linie, unele au concurat efectiv la împiedicarea ținerii întrunirii de la „Marna” din 12 decembrie 1937. În chiar prezlua ținerii acestei întruniri, prin Ordonanța nr. 14 a Corpului II Armată au fost interzise toate întrunirile sub cerul liber⁸. La aceasta s-au adăugat toate măsurile de represiune îndreptate împotriva întrunirii naționale-țărăniste și însăși împiedicarea desfășurării ei în sala „Marna” în ultimă instanță.

Deși convocată pentru ora 10, „La ora 9, sala — destul de încăpătoare — era arhiplină”, după aprecierea unui ziar al vremii, astfel că „Mulți dintre cei veniți de la cine știe ce depărtări s-au văzut nevoiți să rămână pe străzile din jurul sălii”⁹.

⁶ *Dimineața*, anul XXXIII, nr. 11129, din 13 decembrie 1937.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Loc. cit.* din 14 decembrie 1937.

⁹ *Adevărul*, anul LI, nr. 16337, din 13 decembrie 1937.

În sală, alături de membrii ai P.N.T., care formau baza întrunirii, se aflau comuniști, activiști marcanți ai P.C.R. printre care : Ilie Pintilie, Lucrețiu Pătrășcanu, Constantin David, Constantin Țiulescu, Alexandru Mihăileanu, ș.a. Erau prezenți de asemenea membri și activiști socialiști, ai mișcării sindicale, ai Uniunii democratice, Comitetelor cetățenești, Comitetelor pentru apărarea antifasciștilor, Patronajelor populare, Comitetului român al Reuniunii universale pentru pace, Frontului feminin, Partidului Conservator etc.

„Primii care au intrat în sală, ocupînd aripa din față dreapta — nota un raport al siguranței —, au fost trei grupuri compacte de lucrători de la Atelierele C.F.R.-Grivița care purtau pancarte cu următoarele lozinci : „Dreptate, pace și libertate“, „Jos fascismul !“, „Trăiască democrația !“, „Muncitori și țărani, uniți-vă !“¹⁰. Printre ei se aflau Vasile Bigu, Traian Hulubescu, Ion Turcu, Șandru Ovidiu, Mihailă Chiriac, Marin Avramescu, Nicolae Zimniceanu, Tănase Bratosin, Ion Ionescu zis Ioneașă ș.a. Au urmat apoi grupuri de lucrători și lucrătoare organizați pe întreprinderi purtînd pancarte cu numele fabricii și cu inscripții : „Vrem democrație !“, „Jos guvernul !“, „Jos fascismul !“, „Trăiască victoria democrației în alegeri !“.

Intervalul de timp de pînă la deschiderea întrunirii a fost folosit pentru scandarea unor lozinci democratice, antifasciste reluate și ovaționate de întreaga masă de participanți. „Tonul aclamațiilor în sală — aprecia același raport — era dat de grupul comuniștilor, care ocupau partea dreaptă a parterului și balconul doi. Un puternic grup de agitatori se aflau grupați la parter în jurul militanților comunist Mișail Gh. Bujor. Cele mai frecvente lozinci scandate erau : „Trăiască democrația unită !“, „Jos pactul cu Garda de Fier !“, „Jos dictatura !“ „Trăiască victoria democrației în alegeri !“, „Vrem amnistie generală !“, „Muncitori și țărani uniți-vă !“, „Jos fascismul !“, „Trăiască pacea !“.

Între timp, în fața sălii „Marna“, pe Calea Griviței și pe străzile laterale mii de participanți la întrunire scandau de asemenea lozinci asemănătoare, înfruntînd opoziția autorităților prezente la tot pasul pentru a împiedica ținerea întrunirii și transformarea ei într-o demonstrație de stradă“. Pe toate drumurile care duceau la „Marna“ — nota „Adevărul“ — se aflau companii de jandarmi și numeroase detașamente de infanterie¹¹. „Au fost concentrați cîteva sute de gardieni, cîteva companii de jandarmi și numeroase detașamente de infanterie“¹² — nota un alt ziar al vremii. După aprecierea lui C. Argetoianu „Bucureștiul avea aerul unui oraș ocupat militarmente. Tot centrul orașului era plin de trupe și de patrulare“¹³. Gabriel Marinescu, subsecretar de stat la Ministerul de Interne, conducea personal acțiunea de reprimare a întrunirii¹⁴.

În asemenea împrejurări, cu o jumătate de oră întârziere, la ora 10,30, în sala „Marna“ și-au făcut apariția Iuliu Maniu, dr. Nicolae Lupu,

¹⁰ Arhiva C.C. al P.C.R. fondul nr. 1, dosarul nr. 206, filele 313—316.

¹¹ Adevărul, anul LI, nr. 16527, din 13 decembrie 1937.

¹² Dimineaș, anul XXXIII, nr. 11130 din 14 decembrie 1937.

¹³ C. Argetoianu Întemnezi zănește în Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 104, dosarul nr. 9624, fila 2988.

¹⁴ Arhivele statului, București, fondul M. Caranfil, dosarul nr. 445—437, Buletinul informativ din 13 decembrie 1937.

Grigore Filipescu ș.a. și imediat dr. Nicolae Lupu s-a urcat la tribună deschizând întrunirea. N-a apucat însă să rostescă decât câteva cuvinte aici, în sala plină până la refuz, s-au produs busculade ca urmare a acțiunii agenților autorităților care, trimiși la fața locului pentru a împiedica pe orice cale ținerea întrunirii, făceau acum apel la ultima soluție: aruncarea de fiole lacrimogene. „Imediat — nota „Adevărul” — s-a văzut în diferite părți ale sălii ridicându-se un fum alburiu care era produsul unor fiole cu gaze lacrimogene”¹⁵.

Ieșirile sălii „Marna” au fost în câteva secunde asaltate de participanții la întrunire, timp în care aceștia nu mai conțineau să înfiereze modul brutal la care recuseseră autoritățile pentru a le împiedica acțiunea. „Mulțimea indignată de cele petrecute manifestă violent”¹⁶ — nota ziarul „Dimineața”.

Ieșiți în stradă, participanții la întrunire s-au alăturat miilor de oameni ce se aflau în jurul sălii și pe străzile lăturalnice. La cuvântul de ordine dat de capii întrunirii: „Spre Piața Amzei”, „Spre sediul P.N.T.”, miile de participanți s-au „încolonat pornind spre locul indicat unde avea să se țină în aer liber întrunirea. Atât încolonarea cât și formarea coloanelor s-au făcut cu deosebită greutate căci poliția și jandarmeria au intrat în acțiune căutând să împiedice miile de oameni să ajungă grupate în Piața Amzei”¹⁷.

Totuși, peste voința autorităților, coloanele s-au format și-au pornit spre Piața Amzei. O primă coloană a înaintat pe Calea Griviței — strada Polizu — Piața Buzzești — și, apoi, prin strada Occident până la întretăierea cu strada Barbu Catargiu. Aici s-a făcut joncțiunea cu a doua coloană venită prin Calea Griviței — strada Sfinții Voevozi. De aci, cele două coloane de demonstranți au mers compact pe strada General Manu — B-dul Lascăr Catargiu — Piața Romană — strada Nicolae Bălcescu — strada Clemenceau, ajungând în jurul orei 12 în Piața Amzei, la clubul P.N.T.¹⁸ La locul stabilit se afla deja o a treia coloană care venise direct pe Calea Griviței, traversind Calea Victoriei și intrind astfel în Piața Amzei¹⁹.

Până a se ajunge în Piața Amzei, pe întregul parcurs, pe toată lungimea apreciabilă a celor trei coloane au fost scandate lozincile democratice, antifasciste sub care fusese începută acțiunea în sala „Marna”. „Pe întreg parcursul s-au repetat lozincile comuniste”²⁰ — nota un raport al siguranței. Când coloana a trecut prin fața Legației Italiene, demonstranții au strigat puternic: „Jos fascismul!”, „Jos dictatura!”, „Trăiască pacea!”, „Jos uneltirile revizioniste și războinice!”, salutind cu pumnul strins²¹.

Comuniștii și membrii organizațiilor de masă îndrumate de P.C.R. au fost pe întreg parcursul motorul acțiunii, cum sesizau înseși rapoartele autorităților represive burghezo-moșierești. Aceștia au dat de fapt to-

¹⁵ Adevărul, anul LJ, nr. 16827, din 13 decembrie 1937.

¹⁶ Dimineața, anul XXXIII, nr. 11130, din 14 decembrie 1937.

¹⁷ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 1, dosarul nr. 205, filele 313—316.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem.

mul demonstrației, potrivit punctului lor de vedere, inițial exprimat, căutînd să determine depășirea caracterului de întrunire strictă de partid, național-tărănistă, s-o transforme într-o puternică manifestație democratică, antifascistă.

Pe asemenea coordonate s-a desfășurat și întrunirea din Piața Amzei. După aprecierea marilor oculari, a rapoartelor autorităților și a ziarelor vremii, către ora 12, se aflau aci aproximativ 20 000 de oameni. „La ora 12, strada Clemenceau era o mare de capete”²² — aprecia ziarul „Dimineața”. Autoritățile erau și aci prezente. „La capătul străzii Clemenceau — n. n.), spre Grădina Ateneului vreo zece cordoane de sergenți și jandarmi barau drumul”²³. Alte severe măsuri represive fuseseră „luate spre Calea Victoriei pe la Biserica Albă”²⁴.

Astfel a fost deschisă întrunirea, în asemenea împrejurări și-au rostit cuvîntările dr. Nicolae Lupu, Grigore Filipescu și Iuliu Maniu și într-o asemenea atmosferă s-a încheiat la ora 13,30 întrunirea²⁵.

Luările de cuvînt ale lui Nicolae Lupu și ale lui Grigore Filipescu au fost în adevăratul sens al cuvîntului niște intervenții de serviciu, evitînd orice apreciere, menținîndu-și pe toată întinderea lor un caracter foarte general. În ce-l privește pe dr. Nicolae Lupu postarea pe o asemenea poziție era un fel de a reacționa într-o asemenea împrejurare oficială față de actul politic nesăbuit încheiat de președintele P.N.Ț. cu Garda de fier, și la care, după furtunoase confruntări de opinii în cadrul Comitetului Executiv al P.N.Ț., fusese determinat să subscrie și el față de voința majorității. Pentru Grigore Filipescu, lider al Partidului Conservator, un asemenea discurs în termeni foarte generali și neangajați exprima poziția sa și a partidului pe care-l conducea de a rămîne în afara oricărui act politic ce ar fi putut însemna un fel de compromis cu fascismul.

Evident, angajat efectiv la carul pactului de „neagresiune” cu Garda de fier, Iuliu Maniu, liderul P.N.Ț., nu a putut face în discursul său — așa cum îi era obiceiul — o amplă pledoarie, pentru cauza ce stătea în fața forțelor democratice, conștient fiind că nu ar fi fost nîci ascultat și nici crezut. Marea masă a participanților nu venise de altfel la această întrunire să-l asculte pe Iuliu Maniu ci să-și manifeste public dezaprobarea în legătură cu pactul de „neagresiune” cu Garda de fier, să exprime voința întregului popor de a întări democratismul parlamentar în alegeri și de a nu face sub nici o formă concesii fascismului. Discursul președintelui P.N.Ț., extrem de sărăcăcios în idei și de rezervat în aprecieri și promisiuni, a avut de altfel de întîmpinat și așa dese întreruperi ale asistenței prilejuite de scandarea de către participanți a unor lozinci cu adevărat în concordanță cu cerințele forțelor largi populare, fapt care conferea acțiunii de la 12 decembrie 1937 o profundă semnificație democratică, antifascistă.

După încheierea întrunirii — pe parcursul căreia masele se pronunțaseră hotărît în favoarea luptei unite împotriva ofensivei fasciste în alegeri — cîteva mii de participanți, răspunzînd apelurilor lansate de

²² Dimineața, anul XXIII, nr. 11130, din 14 decembrie 1937.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Adevărul, nr. LI, nr. 16527 din 13 decembrie 1937.

comuniști, s-au îndreptat spre Legația Germană în fața căreia au demonstrat împotriva fascismului, a hitlerismului, a uneltirilor revanșarde, revizioniste, războinice ale Germaniei hitleriste și ale acoliților săi²⁶, reconfirmând și pe această cale sentimentele nobile ce călăuzeau mișcarea democratică, antifascistă din România.

Astfel se încheia una dintre cele mai semnificative acțiuni demonstrative democratice și antifasciste din perioada imediat premergătoare alegerilor parlamentare din decembrie 1937, și, în același timp, una din marile acțiuni demonstrative democratice, antifasciste ale deceniului al patrulea al secolului nostru.

Dincolo și mai presus decât ceea ce au dorit să realizeze Iuliu Maniu și cercurile din jurul său prin convocarea întrunirii de la 12 decembrie 1937, în istoria mișcării democratice, antifasciste din România, masele largi muncitoare din Capitala țării au înscris în acea zi una din paginile luminoase.

La manifestation démocratique antifasciste dans la capitale le 12 décembre 1937

RÉSUMÉ

Dans la série des actions démocratiques, antifascistes de masse déployées en Roumanie pendant la période interbellique, la manifestation du 12 Décembre 1937 dans la capitale du pays, occupa une place très importante. En utilisant un matériel documentaire très intéressant, résultat de la recherche des sources de première catégorie des temps respectifs, l'auteur du présent article, a mis en évidence la préparation, le développement et la signification politique particulière de cette action.

L'idée de base qui se dégage est celle selon laquelle cette fois aussi, tout comme tant de fois, les communistes furent les initiateurs, les organisateurs et les dynamisateurs de la transformation d'une action entreprise par un parti bourgeois — dans le cas présent le parti National-Paysan — en une très forte démonstration populaire, révolutionnaire, démocratique, antifasciste. La présence à cette action d'un nombre d'environ 20.000 personnes et tout à fait éloquent pour pouvoir apprécier — même seulement sur cette base — à sa juste valeur, la réussite de la démonstration de rue du 12 Décembre 1937 au cours de laquelle le Parti Communiste Roumain fit appel aux masses populaires pour la lutte contre le danger fasciste, pour la défense de l'intégrité territoriale, pour l'indépendance et la souveraineté du pays.

²⁶ Reporter, anul V, nr. 41, din 19 decembrie 1937.